

Samhällsbyggnadsnämnden

BESLUT

Beslutsdatum 2010-12-13

Sammanställt 2013-01-18

Diarienummer

2009-0543

Beslut om bildande av naturreservatet Vingängen i Skara kommun

Innehåll

Beslut

Syfte

Föreskrifter för naturreservatet

Administrativa data

Beskrivning av naturreservatet

Planeringsbakgrund

Ärendets handläggning

Skälen för beslut

Upplýsningar

Kungörelse

Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Bilaga 4. Sakägarförteckning

Bilaga 5. Överklagningshänvisning

Bilaga 6. Sändlista

Postadress Skara kommun Samhällsbyggnadskontoret 532 88 Skara	Telefon 0511-320 00 vx direkt	E-postadresser sbk@skara.se	Org nr 212000-1702	Bankgiro 269-9239
Besöksadress Trädgårdsgatan 2	Telefax 0511-325 62	Hemsida www.skara.se		PlusGiro 2 10 12-0

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Skara kommun det område som utmärkts på bifogad karta, som naturreservat. Reservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta (bilaga 1). Reservatets gränser märks ut i fält.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) fastställer Skara kommun bifogad skötselplan (bilaga 3) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Reservatets namn ska vara **Naturreservatet Vingängen.**

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla Vingängen som Axvalls viktigaste närrekreationsområde;
- bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer i form av:
 - naturskogsartad barrskog
 - ekhagar och blandlövhagar med dominans av ek (Natura 2000-habitatet: 9070 trädklädd betesmark)
 - mosaikartad och naturskogsliknande lövskog med sumpskogspartier och torrare partier där ädellöv dominerar
 - öppna hagmarker med artrik flora (Natura 2000-habitaten 6270 Artrika silikatgräsmarker och 6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr). Betesmarkerna ska vara fria från igenväxningsvegetation och vara välbetade.
 - Strukturer som varierande trädålder och död ved ska förekomma i för skogsmiljöerna riklig omfattning
- bevara rödlistade och regionalt sällsynta arter;
- utveckla en skolskog;
- öka områdets biologiska mångfald genom igenläggning av diken;
- öka kunskapen om Skara kommuns natur – och kulturvärden genom information och ökad tillgänglighet;
- bevara Vingängens fornlämningar och övriga kulturspår.

Syftet ska tryggas genom att:

- granmonokulturer omvandlas till lövdominerade skogsmiljöer eller lövblandad barrskog;
- utvalda barriker skogar lämnas för i huvudsak fri utveckling;
- lövskog lämnas huvudsakligen till fri utveckling, undantaget regelbunden röjning av granföryngring;
- de idag trädklädda betesmarkerna gallras med avsikt att gynna naturvärden knutna till solbelysta ekar, friställa fornlämningar och utveckla ljuskrävande gräsmarksflora;

- betesmarkerna hävdas genom bete, slyröjning och röjning av granför-
yngring;
- kulturlandskapets olika hävdformer och kulturhistoriska lämningar
vidmakthålls genom återkommande skötsel som gallring och röjning;
- elljusspår och stigar underhålls;
- skyltning, information och anordningar för tillgänglighet förbättras.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Skara kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Förvaltning ska bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. schakta, gräva, fylla, tippa, dika eller dämna, markbearbeta eller bedriva täkt i någon form;
2. anlägga nya vägar, stigar och rastplatser annat än de som anges i fastställd skötselplan;
3. uppföra mast, antenn eller anlägga mark- eller luftledningar;
4. uppföra ny byggnad eller annan fast anläggning;
5. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel;
6. kalka, konstgödsla, eller sprida kemiska eller biologiska bekämpningsmedel. Denna föreskrift gäller från och med år 2013;
7. utföra avverkning, röjning eller annan skoglig åtgärd;
8. bedriva jakt under lördag-söndag och helgdagar;
9. uppföra älgstorn, gömsle eller liknande konstruktion för jakt;
10. bedriva bete mellan 1 november - 15 april.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.
2. Ovanstående föreskrifter utgör inte hinder för drift och underhåll av befintliga byggnader, vägar, elljusspår, stigar, kablar, ledningar, ledningsgator, diken, täckdiken och andra anläggningar.
3. Stigar får dras om och rastplatser anläggas i naturreservatet om det inte motverkar syftet med beslutet.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av reservatet

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas tåla de åtgärder som behövs för områdets vård och skötsel.

1. Utmärkning av reservatet.
2. Skötsel i form av avverkning, gallring, röjning, slåtter.
3. Undersökningar och dokumentation av mark, vatten, samt växt- och djurliv.
4. Uppsättning av exempelvis informationsskyltar.
5. Användande av parkeringsplats i anslutning till reservatet.
6. Nyttjande och underhåll av elljusspår och stigar för skötsel av reservatet.
7. Inrättande av skolskog.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
2. förstöra eller skada fasta naturföremål
3. medvetet skada växt- och djurliv (ex. gräva upp växter),
4. fånga eller insamla djur på ett sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs,
5. införa för trakten främmande växt- eller djurart,
6. utan kommunens tillstånd framföra motordrivet fordon i terrängen
7. medföra hund som inte är kopplad under tiden 16 april-31 oktober i de delar av reservatet som betas,
8. göra upp eld,
9. gräva i eller på annat sätt bearbeta markytan,
10. ställa upp husvagn utan tillstånd från förvaltaren av naturreservatet,
11. framföra motorfordon annat än för transporter som krävs för skötseln av reservatet,
12. parkera annat än på anvisad plats,
13. cykla eller rida i kärr och våtmarker. Cykling och ridning får inte ske på ett sådant sätt att naturvärden eller spår och stigar skadas,
14. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
15. utan kommunens tillstånd upplåta mark för tävlingar, lägerverksamhet eller annan verksamhet.

Undantag från reservatsföreskrifterna:

1. Motorfordon får användas av personer med rörelsenedsättning.
2. Fasta anordningar t.ex. orienteringskontroller eller snitslade spår kan anordnas efter samråd med förvaltaren av naturreservatet.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna omedelbart även om de överklagas.

Administrativa data

Namn:	Vingängen
Beslutsdatum:	2010-12-13
Areal:	42 ha
Ekonomisk karta:	08D4d, 8D5d
Lägesbeskrivning:	Vingängen är belägen omedelbart söder om Axvalls tätort i Skara kommun.
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Skara
Socken:	Norra Ving
Förvaltare:	Skara kommun, Samhällsbyggnadskontoret
Markägarkategori	Kommunalt ägd mark.
DOS ID:	1027084
Natura 2000-beteckning:	SE0540253
Naturgeografisk region:	22 Götalands centrala slättbygder, underregion 22b, Falbygden och Kinnekulle.
Landskapshistorisk region	Falbygden-Valle.
Typindelning enligt vattendirektivet:	Limnisk Ekoregion 6 - Sydväst, söder om norrlandgränsen, inom vattendelaren till Västerhavet, under 200 möh.
Delavrinningsområden (AROID):	AROID: 647736-13489 utgör större delen av reservatets areal, 647301-136955 utgör den del som ligger längst ner i söder, 647580-137048 utgör den minsta delen som ligger i öster och avvattnas mot Vingsjön. Inom Vingängens NR finns således vattendelare till tre olika avrinningsområden.

Beskrivning av naturreservatet

Läge, geologi och hydrologi

Området är beläget strax söder om Axvalls tätort. Områdets topografi är måttligt kuperat till flackt med endast mindre nivåskillnader. En punkt som utmärker sig är det s.k. Gresaberget, en mindre men markant kulle av morän. Området utgörs av en moränmark med måttlig till svag påverkan av kalk från traktens kambrosiluriska avlagringar. Området gränsar till det stora området av isälvsavlagringar som Axvalls samhälle till stor del ligger på och som i sin tur tillhör ett stort komplex av avlagringar i Vallebygden.

Området omfattar tre olika avrinningsområden vars vattendelare finns inom området. Ett större grundvattenmagasin ligger öster om området. Det går under benämningen ”Magasingrupp Rösjön Hornborga Valle Timmersdala”. Området ligger inom huvudavrinningsområdet ”Göta älv” (SE108000) och delavrinningsområdet ”Utloppet av Hornborgasjön” (SE646910-136682). Grundvattenmagasinet följer också i stora drag den större grusälvsavlagring som finns här och som omfattar Axvalls tätort.

Naturvärden

Betesmarkens naturvärden är beskrivna ibland annat N2000 planen (SE 0540253), Ängs- och betesmarkinventeringen (id 44B-ITZ), lövskogsinventeringen, regionalt värdefulla odlingslandskap (82-08) och riksintressen för naturvård (id NRO 14074).

Vingängen ligger i anslutning till flera ekhagar och Hornborgasjön. Vallelandskapet med sitt kamelandskap av kulliga betesmarker, lövskogar och sjöar bidrar till att området kan hålla en stor artdiversitet. I Vinängens eklandskap finns våtmarker, en rik betesmarksflora och ett rikt fågelliv. Genom att trygga Vingängens framtid skapas förbättrade möjligheter för områdets mångfald. Skogen har som främsta naturvärden grov tall, grov asp och de lövrika fuktområdena. De skogliga naturvärdena i Vingängen förbättras genom att ökan mängden död ved, arealen fuktområde och atnalet grova träd. Inom området finns många skilda biotoper vilket skapar förutsättningar för en stor artrikedom.

Fornlämningar

Vingängen låg för 5000 år sedan vid Hornborgasjöns utlopp. Detta läge var idealiskt för försörjning och transport. Fynd av gravar och redskap visar också att Vingängen var befolkat redan vid denna tidpunkt. Senare generationer har lämnat ytterligare spår i form av odlingsrösen, terrasser, stensträngar och hålvägar. Det finns rikligt med fornlämningar i området. För detaljer hänvisas till fornlämningsregistret.

Friluftsliv

Vingängen är idag delvis tillgängligt via motionsslingor och elljusspår. Dessa används flitigt. Axvall tätort ligger i direkt anslutning till området och därför utgöra Vingängen ett naturligt och omtyckt rekreativt område. Skolorna har utflykter till området och på så sätt blir Vingängen ett naturligt och lättillgängligt klassrum. Dessa värden kan ytterligare utvecklas genom att lyfta områdets status och informera om Vingängens historia och natur.

Markanvändning

Från åtminstone slutet av 1800-talet men sannolikt mycket längre tillbaks, har traktens bönder använt området som fodermark till djuren. På kartan från slutet av 1800-talet framgår att större delen av nuvarande Vingängen utgjordes av betesmark eller öppen hed. Mindre delar i norr utgjordes av åkermark som till övervägande del fortfarande brukas. Jämförelse med moderna kartor visar att en del svårbrukade skiften lagts igen till betesmark under 1900-talet.

Bebyggelse och anläggningar

Området ligger i nära anslutning till Axvall vilket märks på det stora antalet dagliga besökare vilka företrädesvis använder sig av det elljusspår som finns inom området. Spåret ägs och sköts av Skara kommun.

Skara kommun är markägare för hela området. Betesmarken är upplåten för bete genom arrendeavtal.

Genom området går en ledning tillhörande Vallebygdens Energi. Ledningen är en 10 kV ledning vars ledningsgata på ca 8 meter röjs med 8 års intervaller.

I områdets norra del omfattas vissa markarealer av Olofstorps dikningsföretag av år 1956.

Planeringsbakgrund

Området har skötts under lång tid av Skara kommun för att bevara det äldre kulturlandskapet, gynna utvecklingen av betade ekhagar, rika lövskogsmiljöer och för att skapa ett attraktivt område för närboende. Vingängen har tidigare inventerats och pekats ut som ett område med höga natur- kulturmiljö- och friluftslivsvärden som ska bevaras och utvecklas. Delar av naturreservatet omfattar Natura 2000-området Vingängen.

I området finns betesmark som omfattas av Ängs- och hagmarksinventeringen (1990, Länsstyrelsen i Skaraborgs län, meddelande 2/90) samt Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004 (objekt nr 44B-ITZ). Det är även utpekats som regionalt värdefulla odlingslandskap (id 82-08)

Östra delen av området berörs av riksintresse för naturvård (Valle, NRO14074) och hela området berörs av riksintresse för kulturmiljövård (Kambrosilurområdet, KR100). Östra delen av området finns även beskriven i lövskogsinventeringen (objekt nr 288).

I kommunens översiktsplan och naturvårdsprogram tas områdets stora värde som närrekreationsområde upp, samt att området är ett Natura 2000-

område. I naturvårdsprogrammet föreslås Vingängen som kommunalt naturreservat.

Ärendets handläggning

Skara kommun har erhållit LONA-bidrag för att skapa informationsmaterial, ordna anordningar såsom parkeringsplatser, stängselövergångar m.m. samt för att göra en skötselplan för naturreservatet.

Beslut om bildande av naturreservatet Vingängen togs 2010-12-13. Första förslag till skötselplan har tagits fram av Sundh Miljö, under år 2011. I maj 2012 skickades förslaget ut till föreningar, sakägare och myndigheter som berörs av naturreservatet. De fick då möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. I skrivande stund ska skötselplanen revideras på grund av inkomna synpunkter, muntliga och skriftliga. Eftersom skötselplanen kommer att ändras något i vissa delar och uppdaterad information ska läggas in, ska skötselplanen åter skickas till berörda. De ska därmed lämnas möjlighet att yttra sig igen innan skötselplanens slutliga version fastställs.

Detta beslut med föreskrifter ersätter tidigare beslut. Föreskrifterna har ej ändrats. Revidering av skötselplanen pågår. Beslut om revidering togs av Samhällsbyggnadsnämnden den 17 december 2012. Den reviderade versionen sänds på remiss till sakägare och övriga som kan tänkas ha synpunkter på förslaget.

Skara kommun har erhållit markåtkomstbidrag av staten (Naturvårdsverket) för att skogen ska få en naturvårdsinriktad skötsel. Området undantas därmed från skogsbruk och stora virkesuttag. Skötselåtgärderna i naturreservatets skötselplan anpassas efter detta.

Samråd

Samråd skedde i första skedet med Naturskyddsföreningen Skara, jakt – och jordbruksarrendatorer, Vallebygdens energi samt grannar som berörts av skötselområde intill tomtmark. De synpunkter som då framkom är betydelsen av områdets tillgänglighet, möjligheterna till att anlägga en äng inom betesmarken, bevarande av andelen säl i området samt möjligheterna att sprida konstgödsel. Förutom sistnämnda synpunkt förbättras möjligheterna och önskade värden med skötselplanen. Av hänsyn till den senare nämnda synpunkten så träder föreskrift 6.A. i kraft först efter pågående kontraktstid på åkermarken.

Vid utskicket i maj av förslaget till skötselplan inkom skriftliga och muntliga synpunkter från boende i anslutning till naturreservatet och Naturskyddsföreningen Skara. Samråd sker med Länsstyrelsen i Västra Götalands län. TeliaSonera Skanova Access AB och Skogsstyrelsen har lämnat

in skriftliga yttranden över att de inte har något att erinra mot förslaget. Nedan följer en sammanfattning av synpunkterna:

Naturskyddsföreningen Skara: Naturskyddsföreningen beskriver områdets fågelliv och föreslår att man på utvalda platser kan lägga upp rishögar där bl.a. rödhake, gärdsmyg och järnsparv kan hitta bolägen. Detta för att få fler arter att trivas i området. Föreningen anser att antalet delområden är för många för det praktiska genomförandet och föreslår att skötselplanen bör vara rådgivande istället för bindande. Föreningen förslår att kärren ska lämnas orörda. Den föreslagna parkeringsplatsen vid backtugan är inte lämplig. Informationsskyltar bör sättas upp så snart som möjligt.

Skara kommuns kommentar: Information om fågelarter läggs till. Antalet delområden behålls. Kärren och sumpskogarna kommer inte att grävas ur, den texten tas bort ut skötselplanen. När skötselplanen är klar kommer skyltar, anordningar, skötsel m.m. att påbörjas. Placering och utformning av parkering till reservatet kommer att ses över. Skötselplanen kommer att vara bindande.

Boende vid naturreservatet: Tillgängligheten bör förbättras genom att färister görs om så det går att passera med rullstolar, rullatorer och barnvagnar. En obetad bit av betesmarken kan inhägnas och lämnas orörd som ett pedagogiskt exempel på hur det ser ut när det inte betas. Med hjälp av GPS borde det vara möjligt att leta fornminnen och få information kring respektive fornminne. I kurvan på spåret vid Fornstugan samlas vatten på våren, det bör dräneras bort. Mellan Ving 6:1 och fornstugan finns ett fallfärdigt garage som bör tas bort. Gränsdragningen bör ses över och utifrån de faktiska omständigheterna istället för att följa Natura 2000-området rakt av. Det kan vara bra att ha i åtanke att det finns en infiltrationsbädd öster om fornstugan.

Skara kommuns kommentar: De pedagogiska bitarna med att lämna obetad mark och använda GPS är spännande idéer som kan vara möjliga att utveckla. Tillgängligheten i reservatet samt reservatets gränser ses över. Informationen om infiltrationsbädd, fallfärdig byggnad och vattenansamling noteras.

Skälen för beslut

Skyddet av Naturreservatet Vingängen är en viktig del av arbetet för att uppnå Skara kommuns miljömål för Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap.

Naturreservatet ligger i nära anslutning till villabebyggelsen och Vingängen är redan idag ett populärt rekreationsområde för närboende. Spår och

stigar leder besökaren runt i betesmarkerna och i omgivande skogsmarker. Det är viktigt för friluftslivet att behålla Vingängen som ett närreklamationsområde, som skolskog och som fornlämningsrikt område. Floran är artrik i öppna miljöer vilket gynnar många fjärilar och andra insekter. De rika ekhagarna och lövskogarna har höga naturvärden som har möjlighet att utvecklas mer. Barrskogarna ska successivt omvandlas till lövskogar eller lövblandade barrskogar med stor artrikedom och göras tilltalande för det rörliga friluftslivet. Fågellivet är rikt med arter som stenkärr.

I Naturreservatet Vingängen finns redan idag stora biologiska värden, som snabbt kommer att utvecklas med rätt skötsel. Områdets norra del skall omföras från granskog till en luckig och lövdominerad blandskog. På de områden där det är lämpligt är målet på kort sikt naturligt förnygrad lövskog, på sikt med ett stort inslag av ädla lövträd. Där markens beskaffenhet är mindre lämpad för ädellövskog ska granmonokulturer omföras till lövblandad barrskog. Bestånd av bärande buskar och sälgr ska förekomma. Omställningen ska ske genom luckhuggning och självförnygring och ske långsamt. Delar av den befintliga lövskogen kommer att få utvecklas mot naturskogslika förhållanden. Viss gallring och röjning kommer att ske utmed stigar och mot bebyggelsen för att gynna utvecklingen av stora, grova vidkroniga träd. En skolskog kommer att avsättas. Små våtmarker kan komma att skapas genom dämning av diken. Betesmarkerna kommer att hållas öppna med fortsatt bete. Andelen gamla grova träd och död ved kommer att öka i naturreservatet. Områdets fornlämningar ska successivt friläggas och framhållas i landskapet. Insatser för att öka kunskapen om områdets värden och för att öka tillgängligheten kommer att göras.

Kommunens bedömning

Skara kommun bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Skara kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara ovanstående natur-, kultur- och friluftsvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna

Om det finns särskilda skäl får kommunen meddela dispens från föreskrifterna för naturreservatet, enligt 7 kap. 7 § miljöbalken. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns det synnerliga skäl får kommunen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara kommunens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Kommunen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförfordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförfordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Skara kommun
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Skara kommun. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidning.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen i Västra Götalands län.